

☐ Kandidaat, 1 J.W. (Johan) (m) Woonplaats	☐ Kandidaat, 1 W. (Wout) (m) Woonplaats	☐ Kandidaat, 1 ... (m) Woonplaats
☐ Kandidaat, 2 P.J.M. (Piet) (m) Woonplaats	☐ Kandidaat, 2 N. (Nico) (m) Woonplaats	☐ Kandidaat, 2 C.F. (Corien) (v) Woonplaats
☐ Kandidaat, 3 J.A. (Jenna) (v)		☐ Kandidaat, 3 H.J. (Henk) (m)

Wil de PvdA de stemcomputers terug?

Het is een beetje onopgemerkt gebleven, maar soms geloof je niet wat je leest. In het verslag van het Wetgevingsoverleg BZK d.d. 10 november 2008 met de bewindslieden van BZK zegt de PvdA-er Pierre Heijnen, niet de eerste de beste in de fractie en oud-wethouder van Den Haag: 'Onder aansporing van *Wij vertrouwen stemcomputers* niet hebben wij besloten om stemcomputers af te schaffen en het handmatig stemmen opnieuw te introduceren. De eerste gelegenheid waarbij handmatig zal worden gestemd, zijn de Europese verkiezingen. Uit mijn vorige leven herinner ik mij dat wij de stembussen hebben verkocht. Mensen hebben die gebruikt om er plantjes in te zetten. Misschien zijn er zelfs mensen die er een kunstobject van hebben gemaakt. Worden de gevolgen van de weg die wij nu zijn ingeslagen, overzien door de minister? Gaat het allemaal wel goed in juni? Verder vraag ik mij nu toch ook af of wij de computers *niet iets te snel hebben afgeschaft in verband met*

allerlei vermeende bedreigingen. De PvdA-fractie is daarvoor zeker ook verantwoordelijk, want wij hebben het de minister zeker moeilijk gemaakt. *Enig voortschrijdend inzicht is ook ons niet vreemd* en daarom vraag ik *de minister te laten onderzoeken of het een verstandige beslissing was*. Wellicht is de vrees wel veel terecht dat handmatig stemmen tot onnauwkeurige uitslagen leidt'. (*cursivering van az*)

En wat antwoordt Ank Bijleveld?

'Hebben wij de consequenties wel goed ingeschat? Met zijn opmerkingen daarover verraste de heer Heijnen mij. Vorige week ben ik bijna drie dagen in New York geweest. Daar hebben wij uitgebreid gesproken over stemcomputers, want daar wordt er eveneens over gediscussieerd. Dus dit is niet een puur Nederlandse discussie. Nederland kreeg overigens een compliment van allerlei schrijvers voor het feit dat wij zo voortvarend zijn overgegaan tot het stem-

men met potlood en papier. Ik herinner de leden (van de TK) aan de discussies die wij hierover hebben gevoerd'. (...)

'Er zijn in ieder geval geen computers waarvan wij op korte termijn het stralingsprobleem kunnen opheffen. Daarom hebben wij besloten om een aantal jaren met potlood en papier te stemmen. Hierover hebben wij overleg gevoerd met de gemeenten en zij wilden graag een aantal jaren op deze manier stemmen, juist omdat ze ervoor moeten investeren. Vanwege die investering wilden zij dus een aantal jaren op deze manier werken'. Dat u het weet!

Pierre Heijnen heeft dan nog een laatste woord: 'Ik heb nadrukkelijk de hand in eigen boezem gestoken. Ik wilde ook de twijfel uiten die bij een aantal leden is ontstaan als het gaat om de ingeslagen weg'. Waar twijfel is gezaaid... (*az*)

Mag het een uurtje minder?

Loek Hermans is in kringen van Burgerzaken vooral bekend door zijn rapport als voorzitter van de *Commissie Besluitvorming Stemmachines* waarmee in feite de stemcomputers naar de schroothoop zijn verwezen. Op 28 oktober liet hij als lid van de Eerste Kamer weer even van zich horen op het 'stemdossier'. Misschien herinnert u het zich nog? Er verscheen opeens een bericht in de media dat stembureaus bij de verkiezingen voor het Europees Parlement een uurtje eerder zouden kunnen sluiten. Daar wilde Hermans het fijne van weten. Hij vroeg aan staatssecretaris Ank Bijleveld wat daar van waar was. Hij meldde daarbij alvast dat zij in de Eerste Kamer 'niet op bijster veel steun' zou kunnen rekenen. Zijn argumentatie was prachtig: 'Wij hebben jarenlang met potlood gestemd. Nu wij dit weer gaan doen, kan het niet plotseling allemaal veel lastiger zijn. Ik hoop niet dat dit te maken heeft met het feit dat wij niet meer op *prime*

time op televisie de uitslagen van de verkiezingen zouden kunnen bekijken. De democratie gaat voor de televisie'. Waar vind je tegenwoordig nog zo'n raspoliticus die de media trotseert?

De staatssecretaris toonde zich vooral verbaasd: 'Ik heb dat (van dat uurtje korter dus; *az*) ook in de krant gelezen, zelfs voordat er überhaupt over gesproken was, maar dat komt vaker voor. (...) Het is voor de gemeenten lastig dat er nu weer met de hand geteld moet worden. In de contacten met de gemeenten is overwogen om die tijd in te korten. Ik zal in een brief aan de Kamer laten weten dat wij bij de evaluatie van de Europese verkiezingen bekijken hoe het gaat met het stemmen met het rode potlood en het tellen met de hand en wat voor problemen dat oplevert. Op korte termijn zal de Eerste of Tweede Kamer geen voorstel bereiken om de Kieswet op dit punt te wijzigen'.

Kiesraad, het orgaan als het om verkiezingen gaat!

Op 11 november jl. liet de Kiesraad definitief weten dat de stembureaus bij de eerstvolgende verkiezingen toch om 21.00 uur dichtgaan. 'Staatssecretaris Bijleveld overwoog aanvankelijk om de stembureaus een uur eerder te laten sluiten, om 20.00 uur. Dit zou de stembureaus meer tijd geven voor het tellen van de stemmen. Hier is meer tijd mee gemoeid omdat er weer met het rode potlood gestemd gaat worden.

Maar... en zo kennen we de Kiesraad weer... 'Voor aanpassing van de openingstijden is een wijziging nodig van artikel J 1, tweede lid van de Kieswet. De staatssecretaris heeft aangekondigd bij de behandeling van het *wetsvoorstel inrichting verkiezingsproces* het punt van de openingstijden alsnog te willen bespreken. De Kiesraad heeft zopas geadviseerd, in zijn advies over genoemd wetsvoorstel, om de sluitingstijd van stembureaus een uur te vervroegen met het oog op een tijdige telling van de stemmen'.

Ook de Tweede Kamer doet een duit in het zakje...

In het eerder genoemde Wetgevingsoverleg BZK kwam Pierre Heijnen nog even op de kwestie terug. Hij had het over 'overigens begrijpelijke redenen dat de tijd waarop mensen kunnen stemmen zou worden ingekort van 09.00 uur tot 20.00 uur. De eindtijd schijnt nu toch 21.00 uur te blijven. Los daarvan ben ik toch ook geïnspireerd door de mogelijkheid in de VS om al maanden eerder je stem uit te brengen. Ik wil het de overheden niet moeilijk maken, maar het moet toch zeker mogelijk zijn om stembureaus op stadhuizen een dag of wat eerder open te laten gaan voor diegenen die op de verkiezingsdag niet kunnen stemmen of niet uit de voeten

kunnen met een machtiging. Ik zou het zo ontzettend leuk vinden als daarmee een experiment wordt opgestart'. Tja. De staatssecretaris weet natuurlijk ook dat er landen zijn met 'langere openstellingstijden', maar 'wij hebben wel heel laagdrempelige volmachtvoorzieningen. Die kennen die andere landen niet. Als je een vergelijking wilt treffen, moet je in aanmerking nemen welke wijzigingen wij willen aanbrengen in de *Wet inrichting verkiezingsproces*. In ieder geval is nu verandering niet mogelijk. De openstellingstijden zijn vastgesteld met de Kieswet. Voor verandering is dus wijziging van de Kieswet nodig. Zelf vind ik dat de openstelling van

de stemlokalen in Nederland behoorlijk lang is: van half acht tot negen uur. Bij de behandeling van de wijziging van de *Wet inrichting verkiezingsproces* komen wij er nog uitgebreid over te spreken'.

Voor een door Heijnen aangekaart experiment lijkt ze niets te voelen: In de VS 'wordt over allerlei onderwerpen tegelijk gestemd. (...) Het is daar een heel ander proces en een heel andere inrichting dan wij in Nederland hebben. Toch zou het interessant zijn daarover met elkaar te discussiëren. Wel begrijp ik dat de heer Heijnen het onderwerp wil adresseren. Dat is gebeurd'.

En dat was het dan...

Is het nu duidelijk?

Op 27 november jl. aan het einde van de begrotingsbehandeling van BZK, moet de staatssecretaris weer op het onderwerp terugkomen. D66-er Alexander Pechtold had een paar dagen eerder ook nog eens gevraagd naar de openingstijden van stembureaus. Hij dacht dat de stembureaus om 20.00 uur dicht zouden gaan. De staatssecretaris licht dan toe dat zij al eerder heeft gezegd 'dat dit niet het geval zal zijn. Een dergelijk voorstel heeft de Kamer nooit bereikt. Nu het tellen van de stemmen weer handmatig gebeurt, hebben gemeenten wel gezegd dat dit best een lastige taak is. Dat is reëel. Iedereen die wel eens stembiljetten heeft geteld, weet dat dit een behoorlijke tijd duurt'.

Bij de evaluatie van de verkiezingen voor het Europees Parlement zal daarom goed gekeken worden naar 'de landelijke opkomst in het laatste uur en het tellen van de stemmen. Aan de hand van de uitkomst gaan wij na of wij wat dat betreft maatregelen moeten nemen'.

Maar D66-er Boris van de Ham, die dan Pechtold even vervangt, geeft direct aan: 'Ik zie eerlijk gezegd niet zo veel in het eerder sluiten van stembureaus omdat mensen ook flexibel moeten

kunnen zijn. Dat neemt niet weg dat je alles kunt onderzoeken. Ik vind de bijzin van de staatssecretaris, dat zal worden nagegaan hoe het gemiddeld in het hele land staat met het kiezen tussen 20.00 en 21.00 uur, wel een beetje verontrustend. Dat is nu juist heel verschillend. Ik denk dat dit op het platteland anders is dan in een aantal steden. Ik hoop dan ook dat de staatssecretaris een en ander uitsplitst: waar zou het nuttig kunnen zijn en waar niet? In de toekomst zou er misschien kunnen worden gekozen voor differentiatie, al ben ik daarvan geen voorstander. Ik hoop dus dat de staatssecretaris het idee van splitsen meeneemt'.

Kunt u het nog volgen? Wordt vervolgd in ieder geval! Reken voorlopig maar niet op eerdere sluiting van de stembureaus. Misschien gaan politici daar pas echt anders over denken als Burgerzaken gewoon besluit om na 0.00 uur het tellen stil te leggen en de volgende dag vrolijk door te gaan. Dan maar niet op *prime time* de voorlopige uitslagen; moet Paul Witteman het maar doen met de *exit polls*. 'Democratie gaat voor de televisie', toch? (az)

Aanvullende verkiezingssoftware

Eerder berichtten we u dat Procura exclusief dealer wilde worden van het ISS. Welnu, dat gaat door. Er hebben zich volgens Procura-directeur Jacques de Lange per 14 december jl. 281 gemeenten aangemeld om over het ISS een licentieovereenkomst met Procura af te sluiten. Dat was ook voor Bureau voor Verkiezingsuitslagen J.W. Groenendaal B.V. voldoende reden om de 'deal' met Procura te laten doorgaan, zo laat Jacques de Lange weten.

Dat NVVB en ook de Kiesraad blij zijn met deze ontwikkeling berichtten wij al eerder in dit blad. Ondertussen is bekend geworden dat de Kiesraad definitief afziet van de ontwikkeling van aanvullende ver-

kiezingssoftware. Zoals bekend heeft de Kiesraad wel definitief de ontwikkeling van OSV (Ondersteunende Software Verkiezingsproces) gegund. Dat gebeurde op 26 november jl. De gelukkige is *IVU Traffic Technologies AG* te Veenendaal. Die bouw gaat dus gewoon door! De totale definitieve waarde van de opdracht is 1.578.255 euro (ex btw!). Het gaat dan dus om de software die alleen maar de kandidaatstelling en de berekening en vaststelling van de verkiezingsuitslag ondersteunt!

Als reden om verder af te zien van de ontwikkeling van een aanvullend pakket verkiezingssoftware, noemt de Kiesraad dat

'zich inmiddels meerdere marktpartijen hebben aangediend die in deze behoefte van gemeenten kunnen voorzien. Concreet betekent dit dat de Kiesraad geen software zal aanbieden die het logistieke proces rond de inrichting van stembureaus en de presentatie van de uitslag ondersteunt'. Naast Procura (met ISS) bieden ook Centric en SDU Uitgevers (Elektronische Verkiezingssoftware) vergelijkbare producten aan.

De Kiesraad zal overigens deze marktpartijen uitnodigen om te overleggen over gegevensuitwisseling tussen OSV en de aanvullende software. (alfred zebregs)